

nieuwe boeken en rapporten

Der Turmfalke

Als eerste deel van de serie 'Sammlung Vogelkunde im Aula-Verlag' verscheen een boek over de Torenvalk. Zowel formaat als inhoud zou men deze serie moeten vergelijken met de vele delen die van Die Neue Brehm-Bücherei zijn verschenen. Omdat reeds anderen veel over de Torenvalk hebben geschreven, ligt de hoofdzaak van de tekst van dit deel op de oecologie van de torenvalkpopulaties in Midden-Europa dat voor een deel berust op eigen waarnemingen deels op uitgewerkte gegevens uit literatuur uit Midden-Europa. Alle belangrijke monografische factoren over Torenvalken in Midden-Europa zijn daarbij gebruikt. Het boek beschrijft op anschouwelijke wijze het leven van de Torenvalk en vertelt over de strategie die deze vogel gebruikt om ook in het arme middeneuropese cultuurlandschap met succes te kunnen overleven.

Renate Kostrzewa & Achim Kostrzewa: Der Turmfalke. 134 bladzijden, 9 kleurenfoto's, 12 pentekeningen, 11 tabellen, 30 grafieken, 4 bijlagen (1993). Uitg. Aula-Verlag GmbH, Luisenplatz 2, D-65185 Wiesbaden. Prijs DM 39,80.

Der Buchfink

Het tweede deel van bovengenoemde serie behandelt de Vink. Deze vogelsoort is zo algemeen dat vrijwel iedereen hem kent en speelt de soort in het wetenschappelijk onderzoek een belangrijke rol. Het is een geliefd vogelsoort voor onderzoek en talloze vraagstellingen zoals het gedrag of populatie-onderzoek.

In dit boek zijn verschillende aspecten van de biologie van de Vink behandeld en ethologie en oecologie zijn met elkaar in verband gebracht. Ook het onderzoek van de zang, zijn ontwikkeling en betekenis worden nader beschreven. De auteur keert zich fel tegen het houden van Vinken in gevangenschap. Deze monografie verschaft ons een goede kijk op het leven van de Vink.

Hans-Heiner Bergmann: Der Buchfink. 142 bladzijden, 11 kleurenfoto's, 61 afbeeldingen (1993). Uitg. Aula-Verlag GmbH, Luisenplatz 2, D-65185 Wiesbaden. Prijs DM 39,80.

Nieuwe delen over Heremietibis, Kerkuil, Wulp en Goudhaantje zijn in voorbereiding, terwijl delen over Zwarte Roodstaart, IJsvogel, Wilde Eend, Bergeend en Grauwe Gans in de toekomst worden verwacht.

Landenreeks - Bolivia

In navolging van eerder verschenen delen (zie het Vogeljaar 42 (1): 40-41) is thans een deel over de geschiedenis, de politiek, de economie, de cultuur en aansluitend belangrijke literatuur over Bolivia uitgegeven. Om dit land bij een bezoek goed te leren begrijpen kan dit boekje een belangrijke steun zijn.

Paul van Lindert & Otto Verkoren: Bolivia. 75 bladzijden, 11 kleurenfoto's, 25 zwartwitafbeeldingen, uitslaande kaart (1994). ISBN 90 6832 321 0. Uitg. KIT-Uitgeverij, Mauritskade 63, 1092 AD Amsterdam, 020 - 5 688 711. Prijs f 17,50.

Europese vogels in hun biotoop

Dit boek verschaft ons een inzicht van vogels en hun leefgebieden (= biotopen). Die biotopen worden mede bepaald door klimaat, geografie, geologie, vegetatie en agrarisch gebruik. Het boek geeft aanwijzingen waar men bepaalde vogelsoorten zou kunnen verwachten. Ieder paar van twee tegenover elkaar gelegen bladzijden in het hoofddeel van dit boek illustreert een bepaalde biotoop of habitat die in het westelijke deel van Europa kan worden aangetroffen. Het gaat daar om gebieden noordelijk tot de poolcirkel, oostelijk tot Polen, zuidelijk tot Spanje en westelijk tot en met de westkust van Ierland. De volgorde van de besproken biotopen begint aan de kust en eindigt in de bergen. En wel kust (28), moerassen (17), laagland (12), semi-natuur (5), bossen (13), heuvels (7), hoogland (7), bergen (11). Het is jammer dat de in Nederlandstalig gebied voorkomende biotopen niet zijn gemerkt, te meer daar bij de vogelsoorten veelal niet staat vermeld of ze in zo'n gebied broeden of alleen 's winters voorkomen. Dat kan de beginnening, voor wie dit boek toch ook is geschreven, gemakkelijk in verwarring brengen. Zonder voldoende kennis is het de vraag of men goed gebruik kan maken van dit boek, terwijl de gebruiker met voldoende kennis niet zelden al weet welke soorten in een bepaalde biotoop zijn te verwachten.

Zouden leken begrijpen dat Fraters niet op ruige weiden bij de zee bij ons broeden of dat Kepen bij ons over het algemeen vrijwel nooit broeden? De leek zal bij dit boek wel een goede vogelgids bij de hand moeten hebben om achter de perioden van voorkomen te komen. Over het algemeen echter een aanbevelenswaardig boek dat ons veel leert over de leefgebieden van onze vogels.

Rob Hume: Europese vogels in hun biotoop. 239 bladzijden, 100 biotoopfoto's, vele kleine vogelafbeeldingen. Originele titel 'Discovering Birds'. Nederlandse bewerking Arnold van den Berg (1994). Uitg. Het Spectrum B.V., Montalbaendreef 2, 3562 LC Utrecht, 030 - 650 650 (corr.adres: postbus 2073, 3500 GB Utrecht). Prijs f 44,90.

Belgisch Limburg heeft Plantenatlas

Als eerste Belgische provincie heeft Limburg een Plantenatlas. Een sterk verbeterde uitgave van de in 1972 verschenen Belgische Plantenatlas. In totaal zijn 1348 hogere plantensoorten beschreven. Van elke soort zijn behalve een verspreidingskaart ook gegevens over de groeiplaats en de ontwikkeling in de loop der jaren vermeld. Speciaal wordt aandacht geschonken aan 'rode-lijstsoorten', 'verdwenen' soorten, gekweekte en zeer recent aangevoerde planten.

R. Berten (red.): Limburgse Plantenatlas. Prijs Bfr. 2300 (inclusief portokosten) over te maken op rekeningnummer 0000400447-31 ten name van Provinciaal Natuurcentrum, afd. ontvangsten, Zuivelmarkt 33, B-3500 Hasselt, België, onder vermelding van 'Limburgse Plantenatlas'. Telefoon (0)9 - 3211 210 266.

Verslag Nationale Parken 1992

Kortgeleden verscheen het Verslag Nationale Parken 1992 waarin opgenomen het jaarverslag van de voorlopige Commissie Nationale Parken en de Beleidsinformatie over Nationale Parken (in oprichting).

Wat betreft de beheersjacht in nationale parken kan deze in beginsel slechts plaatsvinden in het kader van het totale faunabeheer.

Potentiële nationale parken in studie (VCNP) zijn de Utrechtse Heuvelrug en het Drents-Friese Woud.

Het verslag bevat ook een overzicht van de ontwikkelingen in de huidige nationale parken.

■ Nadere inlichtingen bij de Voorlopige Commissie Nationale Parken, secretariaat Bezuidenhoutseweg 73, 's-Gravenhage (postadres: postbus 20401, 2500 EK 's-Gravenhage), 070 - 3 793 021.

Rapport Toestand van de natuur 2

'Toestand van de natuur 2' is het tweede rapport in de serie met deze naam. Het eerste rapport verscheen als achtergronddocument van het Natuurbeleidsplan (1990). Dit tweede rapport verschaft een landelijk beeld van de voor- en achteruitgang van de natuur met zo recent mogelijke cijfers. De veranderingen in de natuur worden vervolgens vergeleken met de doelen, die de regering volgens het Natuurbeleidsplan nastreeft. Dit plan is nog jong, het is daarom volgens de directeur Natuur, Bos, Landschap en Fauna, dr. ir. H.S.B.M. van Asperen, nu nog niet mogelijk om met een afgewogen oordeel te komen over het falen of slagen van het beleid.

Zonder gegevens geen rapport. Bij de vervaardiging van dit rapport is de samenwerking met de Particuliere Gegevensleverende Organisaties Flora en Fauna (PGO's) wezenlijk gebleken.

Het rapport is een onafhankelijke wetenschappelijke analyse, uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van het Informatie- en Kenniscentrum Natuur, Bos, Landschap en Fauna (IKC-NBLF). Er bestaan echter nog veel hiaten in de kennis.

De indeling van het rapport bestaat uit een samenvatting en conclusies, inleiding, de toestand van de natuur, oorzaken en gevolgen, bescherming van gebieden en soorten en een blik op de toekomst.

De interesse voor de achteruitgang van de insecten komt in Nederland misschien wat later op gang dan in de omliggende landen (in het bijzonder Duitsland) waarbij bij ons nog vooral het accent ligt op vlinders, libellen en sprinkhanen. De sterke achteruitgang van bijvoorbeeld kevers zou misschien nog beter in het oog moeten worden gehouden. Ook het voorkomen van zoetwatervissen zou wellicht nog beter moeten worden bijgehouden. Vanzelfsprekend heeft dit allemaal ook invloed op de vogelstand. Ook de toestand van het water en onze bossen hebben daar indirect mee te maken.

Natuurlijk wordt in het rapport veel aandacht aan vogels geschonken. In een kader op bladzijde 163 wordt van twaalf vogelsoorten het aantal jaarlijks geschoten exemplaren vermeld. Ook hier spreekt men nog van de weerzinwekkende jagersterm 'afschoot'.

Velen zullen zeggen 'des te meer rapporten des te slechter gaat het', maar toch zullen wij via dergelijke rapporten moeten worden gewaarschuwd voor de gevaren voor de natuur die geleidelijk aan én veelal ongemerkt hun gang blijven gaan.

R.J. Bink, D. Bal, V.M. van den Berk & L.J. Draaijer: Toestand van de natuur 2. 246 bladzijden, vele figuren (1994). Rapport IKC-NBLF nummer 4, Wageningen, ISSN 0929-7014. Eindredactie: R.J. Bink, D. Bal & A.C. Bertoen. Deze uitgave kan worden besteld bij het Informatie- en Kenniscentrum Natuur, Bos, Landschap en Fauna, ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, postbus 30, 6700 AA Wageningen, 08370 - 74 800, onder vermelding van 'IKC-rapport 4'. Prijs f 20,-.

Zeearenden in de Wolgadelta

In de Wolgadelta zijn drie afgebakende reservaten waarvan het Karalatreservaat het grootste is. Het ligt in het hart van delta en omvat de grootste eilanden van de gehele Voordelta.

Zes personen bezochten tussen 17 mei en 9 juni 1993 dit gebied dat rijk is aan Zeearenden en reigerachtigen. Alfred Blok, Ken Kraayeveld en Sanne Blok maakten een rapport over hun ervaringen met de Zeearenden in de Wolgadelta. Het rapport telt 16 bladzijden en is tegen kostprijs verkrijgbaar.

Te bestellen door storting van f 12,50 (inclusief verzendkosten) op ABN/AMRO bank, Landsmeer ten name van A.A. Blok, banknummer 46.80.09.868.

Natuurproductie in de slootkant: een boeren(op)gave?

Op de proefboerderij ROC Zegveld reikte melkveehouder M. Rooken uit Bergambacht vandaag het eerste exemplaar uit van het rapport 'Natuurproductie in de slootkant: een boeren(op)gave?' aan de Gedeputeerden voor Landbouw, Milieu en Natuur in de provincies Zuid-Holland, Noord-Holland en Utrecht. De heer Rooken deed dit namens de tien melkveehouders die samen met de proefboerderij Zegveld deelnemen aan het zogenaamde 'natuurproductie-experiment' voor slootkantvegetaties. In het rapport wordt verslag gedaan van de onderdelen meten en controleren van de natuurproductie in het experiment dat plaatsvindt in het westelijke veenweidegebied van Zuid-Holland, Noord-Holland en Utrecht.

Ook is er in het experiment nagegaan hoe de rijkdom aan slootkantplanten door de boer kon worden gemeten en hoe de 'productie' van slootkantplanten is te controleren. Deze rijkdom kan dienen als basis voor de beloning van boeren. De deelnemers moesten hun natuurproductie in het experiment zelf meten door de aanwezigheid van een vijftiental gemakkelijk herkenbare plantesoorten te bepalen. Deze vijftien zogenaamde indicatorsoorten hebben een relatie met de 'natuurwaarde' van de totale slootkantvegetatie: hoe meer indicatorsoorten aanwezig zijn des te hoger de natuurwaarde van de vegetatie zal zijn. De natuurproductie moest vervolgens door de veehouders worden opgegeven en werd daarna gecontroleerd.

Het meten en controleren van de natuurproductie bleek zeer goed mogelijk en veehouders zijn bijzonder enthousiast over dit systeem van boe-

rennatuurbeheer. Het is daarom de bedoeling om het experiment de komende twee jaar voort te zetten om het uiteindelijke natuurresultaat en geschikte produktprijzen te kunnen bepalen.

Het rapport 'Natuurproductie in de slootkant: een boeren(op)gave?' is te bestellen bij Milieubiologie Rijksuniversiteit Leiden, postbus 9516, 2300 RA Leiden, 071 - 275 190/275 191, fax 071 - 274 900.

Rhanna

Bij uitzondering willen wij eens een roman onder de aandacht van onze lezers brengen die van het Schotse land houden. De roman begint in 1923 en het eiland Rhanna wordt gesteerd door een zware sneeuwstorm. Op de grote boerenhoeve Laighor wordt een baby geboren, genaamd Shona. Jaren later dwalen Shona en haar vriend Niall over de uitgestrekte heidevelden en blauwgroene heuvels van betoverend mooie, maar ruige eiland Rhanna. In 1939 dreigt de oorlog en te midden van de excentrieke, warme eilandgemeenschap van Rhanna met haar eigen gewoonten, vetes en tragedies rondom geboorte en dood wacht Shona op Nialls terugkeer. Een roman zó levendig verteld dat vele enthousiaste lezers naar dit eiland op zoek gaan! Een rijke, romantische saga over de kleurrijke bewoners van een prachtig schots eiland.

Christine Marion Fraser: Rhanna. 320 bladzijden, 1 kaartje (1993). Vertaling J.A. Westerweel-Ybema. Uitg. A.W. Bruna Uitgevers bv., Utrecht. Prijs f 36,90, Bfr 735.

Coastal waterbirds in Gabon, winter 1992

Dit rapport bevat de resultaten van een ornithologische expeditie van de Stichting Werkgroep Internationaal Wad- en Watervogelonderzoek (WIWO) naar het kustgebied van Gabon gedurende twee maanden (januari-maart 1992). Tot nu toe was bijzonder weinig bekend over de betekenis van de wetlands in dit land, met name van de steltlopers en sterns uit het Palearctische gebied, als ook de betekenis voor andere (deels Afrotropische) watervogels. Deze kennisleemte, alsmede het feit dat Gabon is gelegen langs zowel de Oostatlantische als Mediterrane vliegroute van genoemde trekvogelsoorten, was aanleiding om een Nederlandse wetenschappelijke expeditie naar dit land te organiseren.

Er zijn tussen 73.000 en 92.000 vogels op de wetlands langs de kust geteld. In totaal worden 72 watervogels die tussen 16 januari en 5 maart 1992 zijn waargenomen, beschreven. Alleen de steltlopers en enkele sternsoorten waren grotendeels van palearctische origine. Naast een uitgebreide beschrijving van de ornithologische onderzoeksresultaten bevat dit rapport tevens een beschrijving van de bezochte wetlands. Uit onderzoek komt onder meer naar voren, dat drie gebieden (Baie de Corisco, Estuaire du Gabon en Baie du Cap Lopez) in aanmerking komen voor opname in de lijst van internationaal belangrijke wetlands volgens de Ramsar Conventie.

De verzamelde gegevens zijn een goede basis voor een verder ecologisch en ornithologisch on-

derzoek in dit gebied en zullen bijdragen aan de bescherming van de uitgestrekte wetlands langs de kust van Gabon.

Frans J. Schepers & Eric C.L. Marteijn (red.): Coastal waterbirds in Gabon. Winter 1992. 293 bladzijden, vele figuren en zwartwitfoto's, 10 bijlagen (1993), WIWO-rapport nummer 41. Auteurs: A.-J. van Dijk, B. Dijkstra, W. van Gelder jr., W. Hagemeijer, E. Marteijn, F. de Roder, F. Schepers & P. Christy. Het rapport kan worden besteld door overmaking van f 30,- op girorekening 2 666 009 van Stichting WIWO, Van Stuivenbergweg 4, 6644 AB Ewijk.

Hoe blijf ik gezond in de tropen?

In 'Het Vogeljaar' 41 (2): 87 maakten wij onze lezers attent op dit veelgevraagde boekje. In kort bestek en op een handzaam zakformaat wordt de gebruiker van de gids wegwijst gemaakt in het doolhof van voorbereiding, ziekten, vaccinatie, de te gebruiken medicijnen en eventuele problemen bij de terugkeer uit de tropen. Inmiddels is een volledig herziene druk verschenen waarin met name de informatie over malaria en AIDS is geactualiseerd.

P.A. Kager: Hoe blijf ik gezond in de tropen. 95 bladzijden, 16de druk (1994). Uitg. Koninklijk Instituut voor de Tropen (KIT), Mauritskade 63, 1092 AD Amsterdam, 020 - 5 688 711 (KIT-Uitgeverij). ISBN 90 6832 088 2. Prijs f 9,90.

Weidevogelbescherming op moderne melkveehouderijbedrijven

Met een beetje goede wil en kleine aanpassingen kan ook op moderne melkveehouderijbedrijven veel worden gedaan ter bescherming van de op het grasland broedende weidevogels. Dit in tegenstelling tot wat menig natuurbeschermer meent.

Dit is de belangrijkste conclusie uit het proefschrift van dr. Maurice Kruk, waarop hij op 10 februari 1994 aan de Rijksuniversiteit Leiden promoveerde. De promovendus, werkzaam binnen de sectie Milieubiologie van de Leidse universiteit, verrichtte zijn onderzoek in de veenweidegebieden van Noord-Holland, Zuid-Holland en Friesland.

De Nederlandse weidevogels vormen een internationaal belangrijke natuurwaarde die gedurende de laatste decennia steeds meer door landbouwontwikkelingen wordt bedreigd. Omdat de meeste vogels buiten de reservaten en andere beschermde gebieden broeden, vindt Kruk het noodzakelijk juist in de 'gewone' landbouwgebieden beschermende maatregelen toe te passen. Hij acht het daarbij raadzaam in te spelen op de bereidheid die bij veel boeren aanwezig is om een bijdrage te leveren aan het instandhouden van de weidevogelstand als dat kan worden ingepast in de bedrijfsvoering. De Leidse milieubioloog denkt dan aan intensieve voorlichting aan de boeren over natuurbeschermingsmaatregelen die goed inpasbaar zijn in het moderne agrarische bedrijf. Volgens Kruk moeten er ook financiële prikkels worden ingevoerd. Dat kan in de vorm van een beloning voor resultaten in het boeren natuurbeheer.

Kruk toont in zijn proefschrift aan dat de huidige situatie voor de weidevogels minder ernstig is dan wel eens wordt verondersteld en dat bepaalde accentverschuivingen in het gangbare agrarisch beheer inderdaad tot positieve resultaten voor de weidevogelpopulatie kunnen leiden. Bij dat laatste gaat het erom om de percelen iets vroeger in het seizoen te rollen en/of een gering gedeelte langs de slootkant en greppel daarbij te mijden. Op deze manier kan een aanzienlijk deel van de aanwezige nesten worden gespaard. Het blijkt ook zeer gunstig voor een aantal weidevogels als de meest weidevogelrijke percelen als laatste en bovendien zo laat mogelijk worden gemaaid. Gruttokuikens, die het liefst in lang gras vertoeven en zo mogelijk worden bedreigd door maaiaktiviteiten, kunnen worden verdreven van het perceel door het plaatsen van stokken met plastic zakken. Dat blijkt mogelijk zonder de nog broedende vogels te verstoren.

Ernstige zorgen baren volgens Kruk echter de nieuwe mestuitrijregels. Deze zullen in de eerstkomende jaren een sterk negatief effect hebben op het broedsucces van de Kievit en de Grutto. Voor de toediening van mest waarbij minder ammoniak vervliegt, moeten zwaardere machines worden gebruikt, zoals zodebemesters. Het gevolg daarvan is dat méér kievits- en gruttonesten kans lopen te worden vernield dan bij het traditionele bovengronds uitrijden (ingangsdatum 1 februari) van de mest. Dat wordt mede veroorzaakt doordat die machines de grond veel intensiever bewerken en pas later in het seizoen kunnen worden gebruikt. Kruk beveelt dan ook aan veel lichtere machines toe te staan die de mest ook op een weinig draagkrachtige bodem vóór het broedseizoen kunnen verspreiden. Ook dat is een maatregel die niet ten koste gaat van een goede agrarische bedrijfsvoering maar toch een belangrijke bijdrage aan het behoud van de weidevogelstand kan leveren.

Maurice Kruk: Meadow bird conservation on modern commercial dairy farms in the western peat district of the Netherlands: possibilities and limitations (Weidevogelbescherming op moderne commerciële melkveehouderijbedrijven in het westelijk veenweidegebied van Nederland: mogelijkheden en beperkingen). 175 bladzijden, 35 figuren, 18 tabellen, 11 pentekeningen van Robert M.H. Tekke (1994). Met medewerking van B. van Agt, C. Alsemgeest-van den Broek, M.A. Heineman, J.H.W. Hendriks, K.A. Hoffman, J.C.E.W. Hooijmeijer, M.A. Joven van Sluys, M. Kooyman, M.A.W. Noorder-vliet, F.N. van der Slikke & W.J. van der Slikke. Met Engels- en Nederlandstalige samenvatting. Prijs f 29,38 (inclusief verzendkosten).

Het proefschrift is te bestellen bij de sectie Milieubiologie van de Rijksuniversiteit Leiden, 071 - 275 190 of 275 191, of postbus 9516, 2300 RA Leiden.

Enkele stellingen behorende bij het proefschrift 'Meadow bird conservation on modern commercial dairy farms in the western peat district of the Netherlands: possibilities and limitations' van Maurice Kruk.

I. In tegenstelling tot de algemene opvattingen daarover bij natuurbeschermers zijn de effecten van rollen en slepen op het broedsucces van

weidevogels zeer gering. Dit proefschrift en Bunker, J.B. & L.A.F. Reyrink, 1989. Weidevogellegels op beweide en gemaaid grasland in Waterland. Directie Beheer Landbouwgronden, Utrecht/Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Arnhem en Jong, H. de, 1977. Experience with the man-made meadowbird reserve 'de Kievitslanden' in Flevoland (The Netherlands). Biological Conservation 12 (1): 13-31.

II. Dat de mestregelgeving leidt tot grote knelpunten voor boeren én weidevogels illustreert dat de overheid nog steeds niet poogt afwenteling van problemen te voorkomen.

III. De veronderstelling dat door 'vroeg' maaien (voor 15 juni) het merendeel van de weidevogellegels verloren zal gaan, gaat er ten onrechte vanuit dat weidevogels een gefixeerd broedseizoen kennen. Dit proefschrift en Reyrink, L.A.F., 1988. Bird protection in grassland in the Netherlands. In: Park, J.R. (ed.) Environmental Management in Agriculture; European perspectives. Proceedings of a workshop held from 14 to 17 July at Bristol, United Kingdom, under the aegis of the CEC Land and Water Use and Management Committee, 159-169. Belhaven Press, London, New York.

IV. Het 'vroeg' (vóór 15 juni) maaien van grasland draagt maar slechts voor maximaal 20% bij aan de totale mortaliteit van gruttokuikens; dit in tegenstelling tot de algemene opvatting bij natuurbeschermers dat deze mortaliteit zeer hoog (nabij de 100%) is. Dit proefschrift en Rebergen, B., 1987. Natuurwetenschappelijk onderzoek voor de evaluatie van het beheersplan Terschelling. Directie Beheer Landbouwgronden, Utrecht.

VI. De vaak ingebrachte populatie-dynamische bezwaren tegen het rapen van kievitseieren zijn weinig valide en verhullen in feite de daaronder liggende de filosofisch-ethische bezwaren.

VII. De toegenomen belangstelling voor 'ongerepte natuur' komt niet alleen voort uit liefde voor de natuur maar in belangrijke mate ook uit een afkeer voor mensen.

VIII. Natuurbeschermers die boeren niet vertrouwen als beheerders van de natuur hebben blijkbaar wel voldoende vertrouwen in de overheid als financier van natuurreservaten.

IX. Het 'op prijs stellen' van het resultaat van boeren natuurbeheer maakt het boeren gemakkelijker het natuurbeheer nog meer 'eigen te maken'.

X. Doordat de ringgegevens van het Vogeltrekstation (in meer dan één opzicht) weinig toegankelijk zijn, hebben zij voor het natuurbeheer minder nut.

XI. Dat ook in de nieuwste druk van het 'Handboek voor de Rundveehouderij' geen informatie is opgenomen over weidevogelbeheer maakt duidelijk dat het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij blijkbaar zelfs haar eigen beleidsvelden nog steeds niet heeft geïntegreerd. Asijee, K. (eindred.), 1993. Handboek voor de Rundveehouderij. Informatie en Kennis Centrum Veehouderij, Lelystad.